

*Підчоса О.В.**

ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІВДЕННОГО ФЛАНГУ ЄВРАЗІЇ

Характерною ознакою першого десятиліття XXI століття стала низка глобальних зрушень в геополітиці та активізація основних геостратегічних акторів¹. Прикладом таких зрушень можуть слугувати: зростання глобальної терористичної активності; розв'язані війни військових коаліцій на чолі з США в Афганістані та Іраку; серія «кольорових революцій» в Грузії, Україні, Киргизстані та Лівані; розширення ЄС; військовий конфлікт РФ і Грузії, як початок геостратегічної мобілізації Росії; розгортання «Арабської весни», результатом якої стали: зміни політичних режимів, дестабілізація в регіоні Північної Африки та Близького Сходу; військова операція НАТО в Лівії; загострення відносин між Туреччиною та Іраком, Іраном, Сирією та Ізраїлем; зростання військово-політичного тиску на Іран та Сирію; загострення суперечностей між РФ та США, щодо розгортання системи ПРО США в Європі.

На нашу думку, каталізаторами вищезазначених процесів виступили: глобальна фінансово-економічна криза (що змусила держави вести більш прагматичну та агресивну зовнішню політику задля забезпечення внутрішньої стабільності та якомога більш швидкого розвитку) та поступова трансформація системи міжнародних відносин з біполярної, до багатополлярної з залишковим домінуванням в ній США.

На цьому фоні відбувається процес політико-економічної трансформації Південного флангу Євразії. На даному історичному етапі процес трансформації проходить під впливом наступних детермінантів:

- започаткування інтеграційних процесів в рамках Євразійського Союзу та їх можливе розширення;
- ймовірна військово-політична дестабілізація в Каспійському регіоні у випадку настання військового конфлікту за участю Ірану;
- геостратегічна зміна пріоритетів Туреччини з європейського на близькосхідний та центрально-азійський;
- зростання активності Китаю на Південному флангу Євразії;
- зростання міжнародного суперництва за домінування над ресурсною базою регіону (зокрема, над вуглеводневими ресурсами);
- геополітичний курс Афганістану після виводу з його території коаліційних військ на чолі з США;
- позиції Індії та Пакистану щодо основних

Сьогодні досить складно прогнозувати результат трансформаційних процесів, але він безперечно буде залежати від того, який з вищезгаданих детермінантів або їх група, будуть мати на нього найбільший вплив. На нашу думку, 2012 рік буде вирішальним в процесі ви-

* аспірант кафедри міжнародних фінансів Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Рогач О.І.

значення майбутнього регіону, а також, без перебільшення, геополітичного майбутнього всієї Євразії.

Особливої уваги заслуговує вплив політико-економічної трансформації Південного флангу Євразії на Україну.

Для України важливим є те, що Центральна Азія після розпаду СРСР розглядалась як джерело можливої диверсифікації поставок вуглеводневої сировини [2, с. 129]. Доступ до ресурсів Туркменістану, Азербайджану, Казахстану та Узбекистану міг би забезпечити енергетичну безпеку України в галузі нафто- та газозабезпечення.

На даний момент істотних успіхів в процесі доступу України до ресурсної бази вищезазначених країн не відбулося. Це пов'язано з рядом об'єктивних причин:

- нерозв'язаність країнами регіону «транспортного прокляття», іншими словами – значні витрати на транспортування територією транзитних держав вуглеводнів, що відбуваються в Центральній Азії [3, с. 442];
- практично монопольне становище РФ в якості найбільшого транзитера центрально-азійських вуглеводнів до Європи (конфлікт інтересів експортера і транзитера).

На нашу думку, в найближчій перспективі ситуація кардинально не зміниться, а за умови розбудови інтеграційних процесів в регіоні, доступ до центрально-азійських енергоресурсів може стати ще складнішим або неактуальним.

Іншим шляхом диверсифікації поставок вважалась можливість доступу до офшорних запасів вуглеводневої сировини в регіонах Північної Африки та Близького Сходу, які також розглядались в формі альтернативного джерела постачання енергоносіїв. В даному контексті варто зазначити, що з початку 2011 року і до сьогодні, практично всі країни з вищезазначених регіонів в тій або іншій мірі пройшли, проходять або знаходяться на межі докорінних політико-соціальних змін. Існує велика вірогідність зміни політичного курсу та перегляду домовленостей (концесійних угод, угод про розподіл продукції та ін.) попередніх урядів з НАК «Нафтогаз України», що представляє інтереси України. Відсутність власного танкерного флоту та флоту газозовів, а також необхідної портової інфраструктури - стримуватиме розвиток офшорних операцій України з диверсифікації поставок енергоносіїв.

У зв'язку з тим, що Україна не досягла істотних успіхів в забезпеченні диверсифікації поставок енергоносіїв, перегляду потребує вся сучасна енергетична політика.

Також варто зазначити, що на даний момент завдання з забезпечення енергетичної незалежності та енергетичної безпеки Україною не вирішені. Розбудова власної сировинної бази відбувається повільно і без чіткого визначення пріоритетів розвитку. Незважаючи на наявність «Енергетичної стратегії України на період до 2030 року» її практична реалізація відбувається безсистемно.

Виходячи з вищенаведеного, постає необхідність формування нової прагматичної енергетичної політики України з урахуванням реалій процесу політико-економічної трансформації Південного флангу Євразії.

Список використаних джерел

1. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и её геостратегические императивы. – М.: Междунар. отношения, 2005 – 256 с.
2. Южный фланг СНГ. Центральная Азия-Каспий-Кавказ: возможности и вызовы для России / Наринский М.М., Мальгин А.В. (отв. редакторы). - М.: Логос, 2003. - 371 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://window.edu.ru/window_catalog/files/r46987/mion-ino-center10.pdf

3. Нефть, газ, модернизация общества / под общ. ред. Н.А. Добронравова, О.Л. Марганя – СПб. : «Экономическая школа» ГУ ВШЭ, 2008. – IV + 522,[2] с.: ил., 8 л. ил. – 2000 экз. – ISBN 5-902402-13-1 (в пер.).